

ETIČKI PRINCIPI ZA KARIJERNE PRAKTIČARE

RAD SA KORISNICIMA

HOLISTIČKI PRISTUP I NAJBOLJI INTERES KORISNIKA

Karijerni praktičar uzima u obzir celokupne/holističke potrebe korisnika (obrazovne, profesionalne, lične i socijalne) u procesu karijernog vođenja i savetovanja. Karijerni praktičar u radu se uvek vodi principom najboljeg interesa korisnika, što znači voditi se mišlju: *Da li ovo što radim zaista vodi najboljem mogućem ishodu za korisnika?* Ovo podrazumeva i rad:

- ♦ u skladu sa potrebama i pravima korisnika
- ♦ uz uvažavanje ličnog konteksta (porodične, lične, ekonomske, društvene situacije)
- ♦ uz podršku i osnaživanje korisnika za donošenje samostalnih odluka, odnosno preuzimanje lične odgovornosti za sopstvene odluke i postupke,
- ♦ uz izbegavanje postupaka koji mogu naneti emocionalnu, socijalnu ili profesionalnu štetu korisniku.

Karijerni praktičar podstiče aktivno učešće korisnika u planiranju i evaluaciji usluga, kako bi se osigurala njihova relevantnost i prilagođenost realnim potrebama korisnika. Takođe, karijerni praktičar kontinuirano razmatra u kojoj meri i na koji način korisnik može da se uključi u dostupne usluge, i kada je potrebno, uključuje dodatne resurse ili stručnjake kako bi se što bolje odgovorilo na potrebe korisnika.

JEDNAKOST I UVAŽAVANJE KORISNIKA

Karijerni praktičar poštuje i uvažava svakog korisnika usluga KViS prvenstveno kao osobu i ljudsko biće sa svojim dostojanstvom, vodeći se principima jednakog postupanja prema svim korisnicima bez obzira na rod, starosni uzrast, religiju, etničku pripadnost, seksualnu orijentaciju, društveni i obrazovni status i druga lična svojstva i opredeljenja. Karijerni praktičar poštuje i uvažava različitosti i u skladu sa tim organizuje i realizuje usluge KViS. Takođe, poštuje sposobnost samostalnog odlučivanja, slobodu izbora i samoopredeljenja korisnika. Karijerni praktičar prilagođava usluge svim korisnicima bez obzira na pripadnost, obezbeđujući jednaku dostupnost i kvalitet usluga.

POVERLJIVOST I ZAŠTITA PODATAKA O LIČNOSTI

Karijerni praktičar aktivno gradi odnos poverenja sa korisnikom. Sve aktivnosti KViS sprovodi u skladu sa principom poverljivosti i zaštite podataka o ličnosti. Karijerni praktičar prikuplja, obrađuje i čuva informacije u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.¹ Dalja distribucija i eventualna obrada određenih podataka zahteva informisanu saglasnost korisnika. Princip poverljivosti može biti prekršen ukoliko postoji zakonski okvir za otkrivanje određenih informacija trećim licima i ukoliko je to u najboljem interesu korisnika (zaštita dobrobiti i bezbednosti). Ova mogućnost treba biti predstavljena korisniku. U slučaju rada sa maloletnim ili sa drugim licima koja nisu u stanju da daju informisanu saglasnost, karijerni praktičar informiše i dobija informisanu saglasnost od roditelja/staratelja (zakonskog zastupnika) tih lica, a po potrebi i u skladu sa dogovorom, uključuje ih i u same aktivnosti koje sprovodi u sklopu usluge KViS.

OTVORENOST I TRANSPARENTNOST

Okvir i kontekst u kome karijerni praktičar pruža usluge, korisnicima mora biti jasan i transparentan. Karijerni praktičar blagovremeno informiše korisnika o tome kakva je struktura i dinamika realizacije usluge KViS, kakva je metodologija rada, koje se metode i tehnike rada koriste i koliko se usluga naplaćuje, ukoliko je reč o takvoj usluzi KViS. Karijerni praktičar pruža jasne, tačne, relevantne, ažurirane i pouzdane informacije u vezi sa uslugom KViS koju realizuje i u vezi sa sopstvenim kompetencijama i iskustvom, ali i dometima i ograničenjima u radu. Ukoliko rešavanje određene karijerne situacije prevazilazi kompetencije karijernog praktičara jer, na primer, zadire u složene psihološke strukture ličnosti korisnika ili u njegov socio-ekonomski status i prateće probleme, karijerni praktičar upućuje korisnika na odgovarajuće institucije i relevantne pružaoce usluga u zajednici.

NEUTRALNOST I SPREČAVANJE SUKOB A INTERESA

Usluge koje karijerni praktičar pruža moraju biti nezavisne i neutralne u odnosu na lične, političke ili druge profesionalne interese, posebno u situacijama kada praktičar obavlja više različitih uloga. Praktičar je svestan konteksta u kome se usluga pruža, kao i prirode odnosa sa korisnikom – odnos bi trebalo da se zasniva na međusobnom uvažavanju, ravnoteži i komplementarnim ulogama. Korisnik je stručnjak za sopstvenu situaciju, dok je karijerni praktičar stručnjak za proces KViS. Praktičar gradi održivi odnos sa korisnicima, kao osnovu za pružanje usluga KViS. Vodeći se interesima i potrebama korisnika, a oslanjajući se na stručno znanje, izbegava sve situacije koje mogu ugroziti najbolji interes korisnika zbog potencijalnog sukoba interesa.

U slučaju da postoji bilo kakva vrsta povezanosti koja može uticati na neutralnost usluge, praktičar je dužan da to saopšti korisniku pre početka rada, kako bi korisnik mogao da donese odluku zasnovanu na informacijama o nastavku saradnje. Praktičar teži maksimalnoj transparentnosti i aktivno traži konstruktivna rešenja u slučajevima kada prepozna ili nasluti potencijalni sukob interesa².

1 Dostupno na: <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2018/87/13/reg>

2 Primeri potencijalnih sukoba interesa:

- ♦ Praktičar pruža usluge KViS korisniku, ali ujedno učestvuje u procesu selekcije kandidata za praksu ili posao u okviru iste institucije. U tom slučaju mora jasno razdvojiti ove uloge i obavestiti korisnika o mogućem sukobu interesa.
- ♦ Ako karijerni praktičar sarađuje sa određenim poslodavcima i ima lične ili finansijske koristi od toga, mora se suzdržati od usmeravanja korisnika isključivo ka tim opcijama, osim ako su one zaista najpogodnije za korisnika.
- ♦ Praktičar savetuje korisnike o edukativnim programima, a istovremeno ima ugovor o saradnji sa određenim obrazovnim institucijama. Neophodno je korisniku otvoreno staviti do znanja ovu povezanost i obezbediti pouzdane informacije o svim dostupnim opcijama.

ODGOVORNA PRAKSA

PROFESIONALNI INTEGRITET

Karijerni praktičar deluje i sprovodi usluge KViS sa integritetom i diskrecijom. Radi transparentno, odgovorno, nepristrasno, dosledno, uz spremnost da preuzme odgovornost za sopstvene odluke i postupke, i uz pridržavanje zakonskih i drugih etičkih principa u zavisnosti od oblasti rada i pružanja usluga KViS. Karijerni praktičar je svestan važnosti pružanja pouzdanih informacija iz verodostojnih izvora, u skladu sa tim vrši kritičku procenu informacija koje prenosi, kao i resursa na koje upućuje korisnike, vodeći računa o njihovoj relevantnosti kredibilitetu i aktuelnosti. Takođe, karijerni praktičar uviđa značaj jasne i otvorene komunikacije koju neguje sa korisnicima usluga KViS. Karijerni praktičar čuva poverenje korisnika, kolega, saradnika i zajednice, i svojim radom doprinosi jačanju profesionalnog ugleda i kvaliteta usluga KViS.

SVESNO DELOVANJE I NEPRISTRASNOST

Karijerni praktičar poštuje individualnost i vrednosti korisnika i podržava ih u korišćenju ličnih resursa i u samostalnom delovanju. Karijerni praktičar treba da bude svestan i svog ličnog sistema vrednosti kao i vrednosnih sistema i principa drugih ljudi, zajednica i kultura, kako bi pružio usluge KViS koje su zasnovane na etičkim principima. Važno je da karijerni praktičar bude svestan da lična uverenja i kulturološka očekivanja mogu uticati na njegov pristup korisnicima i izbor intervencija koje sprovodi u radu. Shodno tome, važno je da praktičar osvesti sopstvena uverenja i očekivanja kako bi obezbedio nepristrasnost u radu i pristupu korisnicima i izbegao moguće sukobe interesa.

PROFESIONALNI RAZVOJ I CELOŽIVOTNO UČENJE

Karijerni praktičar procenjuje i kontinuirano razvija i unapređuje teoriju i praksu KViS. Odgovoran je za održavanje profesionalnih kompetencija i pružanje usluga KViS u skladu sa savremenim teorijama i pristupima, koristeći relevantne tehnike i metode rada, kao i resurse u zajednici. Karijerni praktičar usmerava proces svog kontinuiranog profesionalnog razvoja i učenja. Odgovoran je za kontinuirano usavršavanje putem obuka, seminara, radionica i drugih oblika profesionalnog razvoja, za informisanje o mogućnostima i resursima za dalji lični i profesionalni razvoj. Karijerni praktičar prati promene i novine u samoj teoriji i praksi KViS i u skladu sa tim inovira i unapređuje svoju praksu. Štiti integritet i razvija područje karijernog vođenja i savetovanja kroz lični primer, profesionalno ponašanje i kontinuirani profesionalni razvoj.

PROFESIONALNA PRIMENA ALATA I INSTRUMENATA

Karijerni praktičar odgovorno koristi alate i instrumente koje primenjuje u okviru usluga KViS, imajući na umu njihova ograničenja i specifičnosti. Alate i instrumente koristi na osnovu svojih kompetencija i utvrđenih potreba korisnika (npr. psihološki merni instrumenti, veštačka inteligencija, instrumenti sa elementima simulirane realnosti). Informiše korisnike o dostupnim alatima, njihovoj nameni, benefitima i ograničenjima. Karijerni praktičar metode rada i instrumente prilagođava specifičnim potrebama različitih (grupa) korisnika, vodeći računa o jezičkoj, fizičkoj, kulturološkoj i digitalnoj pristupačnosti.

ODGOVORNA UPOTREBA DRUŠTVENIH MREŽA I DIGITALNIH TEHNOLOGIJA

Karijerni praktičar koristi društvene mreže i digitalne tehnologije odgovorno, uz jasno razdvajanje ličnih i profesionalnih naloga i zaštitu poverljivosti korisnika. Na mrežama se dele isključivo sadržaji koji su povezani sa stručnim radom, edukacijom ili javnim zagovaranjem, bez ugrožavanja profesionalnih granica. Komunikacija putem digitalnih kanala odvija se na siguran i odgovoran način, bez objavljivanja poverljivih informacija i bez uspostavljanja neprofesionalnih odnosa u onlajn okruženju. Posebnu pažnju karijerni praktičar posvećuje etičkim aspektima upotrebe digitalnih tehnologija i alata zasnovanih na veštačkoj inteligenciji, uključujući zaštitu podataka, transparentnost algoritama i prevenciju pristrasnosti.

RAZVOJ USLUGA KVIS, INKLUZIVNOST I DRUŠTVENA ODGOVORNOST

Karijerni praktičar svojim znanjem i iskustvom aktivno doprinosi daljem razvoju teorije i prakse KViS. Kroz učešće u edukativnim i istraživačkim aktivnostima doprinosi daljem unapređenju sistema KViS, ali i promociji socijalne jednakosti u zajednici, i inkluzivnosti u obrazovanju i zapošljavanju. Ističe potrebe korisnika i doprinosi oblikovanju politika i praksi koje odgovaraju potrebama različitih društvenih grupa. Podržava razvoj inovativnih pristupa koji doprinose dostupnosti i inkluzivnosti usluga KViS. Karijerni praktičar prepoznaje značaj inovativnih i pilot-praksi u zajednici i uključuje ih u unapređenje sistema usluga KViS. Pristupa istraživanjima odgovorno i etički – uz saglasnost uključenih strana i jasno informisanje o ciljevima, postupku i mogućoj primeni rezultata istraživanja.

UZAJAMNA PODRŠKA I REFLEKSIVNA PRAKSA

Karijerni praktičar prepoznaje značaj kontinuirane profesionalne podrške i koristi raspoložive mogućnosti za podršku kroz superviziju u cilju razvoja refleksivne prakse, rešavanja profesionalnih etičkih dilema i prevencije sagorevanja³. Dodatno koristi i mogućnosti za interviziju/intervizijske susrete sa kolegama radi razmene iskustava, zajedničkog učenja i podrške. Otvoren je za konstruktivne povratne informacije i koristi ih za unapređenje rada sa korisnicima. Podstiče kulturu uzajamne podrške u organizaciji u kojoj radi, zasnovanu na poverenju, etičnosti i razmeni znanja. Karijerni praktičar teži razvoju refleksivne prakse, koju prepoznaje kao važan deo svog profesionalnog identiteta.

3 U nacionalnom kontekstu, preporučuje se uspostavljanje sistematskog okvira za superviziju i interviziju karijernih praktičara, kao osnove za razvoj refleksivne prakse i zaštitu od profesionalnog sagorevanja.

BRIGA O LIČNOJ DOBROBITI I PROFESIONALNIM GRANICAMA

Karijerni praktičar vodi računa o ličnom zdravlju i dobrobiti kao osnovi za odgovoran, etičan i profesionalan rad. Poštuje svoje granice i svesno upravlja sopstvenim kapacitetima i energijom. Prepoznaje značaj fizičkog i mentalnog zdravlja za kvalitet pružanja usluga KViS. Karijerni praktičar prepoznaje znake preopterećenosti, sagorevanja ili konflikta i blagovremeno preduzima korake za zaštitu sopstvene dobrobiti. Karijerni praktičar poznaje i koristi resurse i komplementarne sisteme podrške za održavanje profesionalne i etičke prakse, kao i za održavanje lične dobrobiti. Praktikuje samorefleksiju i samopomoć kao deo odgovornog profesionalnog delovanja. Postavlja i štiti lične i profesionalne granice u radu sa korisnicima, kolegama i institucijama.

RAD U ZAJEDNICI

AKTIVNA PARTICIPACIJA U IZRADI I PRIMENI STRATEŠKOG OKVIRA

Karijerni praktičar treba da bude upoznat sa relevantnim lokalnim, regionalnim i nacionalnim politikama u obrazovanju, obučavanju, zapošljavanju, socijalnom i omladinskom radu. Praktičar učestvuje u procesima informisanja nosilaca javnih politika, zakonodavaca i drugih organizacija, kao i javnosti o očekivanjima, potrebama, novinama i zahtevima u oblasti planiranja i pružanja usluga KViS. Takođe, u skladu sa svojim kompetencijama, iskustvom i mogućnostima, doprinosi u izradi, izmenama i unapređenju, kao i primeni strateškog okvira u oblasti KViS u svojim lokalnim zajednicama, ali i na nacionalnom nivou.

UMREŽAVANJE I SARADNJA SA AKTERIMA U OBLASTI KVIS

Karijerni praktičar proaktivno razvija mrežu saradnika u zajednici, učestvuje u procesima razmene i održava profesionalne kontakte sa kolegama, predstavnicima relevantnih institucija i organizacija i sa drugim pružaocima usluga, što olakšava koordinaciju, razmenu informacija i pristup resursima, posebno u kriznim situacijama. Podstiče povezivanje sa predstavnicima građana koji mogu imati uticaj na pristup uslugama KViS i karijerni razvoj pojedinaca u cilju unapređenja podrške korisnicima (odeljenjske starešine, roditelji, predstavnici lokalnih saveta, predstavnici privrede...). Angažuje se u lokalnoj zajednici na doseganju i aktiviranju korisnika usluga KViS.

PROMOCIJA KARIJERNOG VOĐENJA I SAVETOVANJA U ZAJEDNICI

Karijerni praktičar prepoznaje potrebe korisnika i informiše javnost o mogućim načinima prevazilaženja prepreka za pristup kvalitetnim i dostupnim uslugama KViS u zajednici. Takođe, učestvuje u javnim diskusijama o dostupnosti i unapređenju usluga KViS. Karijerni praktičar koristi i medije i društvene mreže za promociju usluga KViS, istovremeno poštujući etičke principe i poverljivost korisnika.

Izradu podržali:

Република Србија
АГЕНЦИЈА ЗА КВАЛИФИКАЦИЈЕ

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC